

значення підлягає включенню до витрат першого календарного кварталу наступного податкового року. Розрахунок об'єкта оподаткування за наслідками півріччя, трьох кварталів та року здійснюється з урахуванням вказаного від'ємного значення попереднього року у складі витрат таких податкових періодів наростаючим підсумком до повного погашення такого від'ємного значення. Виходячи з цього, можна дійти висновку, що чинне податкове законодавство України не містить заборони на врахування в 2011 та 2012 роках збитків, що виникли до 01.01.2011 р., а отже, такі збитки повинні враховуватись у складі витрат поточних податкових періодів наростаючим підсумком до повного погашення від'ємного значення.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-IV // ВВР. – 2010. – №№ 13-14, 15-16, 17. – Ст. 112.
2. Наказ Державної податкової адміністрації України від 22.10.2010 № 979.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV // ВВР. – 2003. – № 31. – Ст. 263.
4. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР // ВВР. – 1995. – № 4. – Ст. 28.

Надійшла до редакції 20.11.2012

БУГАСЦЬ К.І., здобувач
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.9

ОЦІНКА РИЗИКІВ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ

Проаналізовано чинне спеціальне законодавство України у сфері запобігання відмиванню коштів та міжнародне нормативно-правове регулювання цієї сфери, зокрема щодо запровадження у діяльність спеціальних підрозділів процедури оцінювання ризиків щодо фінансових операцій.

я ц 4 я ц фінансовий моніторинг, фінансова розвідка, підрозділ фінансової розвідки, відмивання коштів, запобігання відмиванню коштів.

Анализируется действующее специальное законодательство Украины в сфере предотвращения отмывания денежных средств и международное нормативно-правовое регулирование этой сферы, в частности касаемо введения в деятельность специальных подразделений процедуры оценки рисков финансовых операций.

я ц я ц фінансовий моніторинг, фінансова розвідка, підрозділ фінансової розвідки, відмивання коштів, запобігання відмиванню коштів.

The article analyzes the current special legislation of Ukraine in the field of prevention of money laundering and international legal regulation of this area, including the introduction of the special units of risk assessment procedures on financial transactions.

Keywords: *financial monitoring, financial intelligence, financial intelligence unit, money laundering, prevention of money laundering.*

Чинна система законодавства України у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму ще не повною мірою задовольняє зростаючі потреби суспільства у демократичних перетвореннях та забезпеченні ефективного виконання завдань і функцій держави, тому на порядку денному постають питання про створення системи ефективного механізму адміністративно-правового регулювання фінансового моніторингу в Україні як невід'ємної передумови захисту прав і законних інтересів людини, суспільства і держави, запровадження правових, соціальних та економічних стандартів життєдіяльності людини, суспільства і держави, реального покращання добробуту людей.

Окремі аспекти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема фінансового моніторингу як правового явища комплексного характеру, досліджували А.А. Чаричанський, В.М. Алієв, Л.І. Аркуша, О.І. Барановський, В. Белецький, Є.Г. Биченко; М. Бондарева, С.О. Дмитров, Д. Еберхард, В.В. Капустін, Т. Качка,

О. Київець, А.А. Козіна, І.В. Козич, О.Є. Користін, В.Д. Ларичев, О.В. Літвінов, О.Н. Лисенков, М. Парапан, А. Петренко, Ю.В. Раковська, А.І. Римарук, А.В. Савченко, С.А. Сінянський, В. Толочко, Я.В. Турова, Х. Ханс та ін.

Водночас у більшості сучасних наукових праць зазначена тема висвітлюється лише в окремих аспектах, малодослідженим є правове регулювання застосування оцінки ризиків, хоча це має важливе наукове і практичне значення. Саме тому вивчення організаційних та правових засад оцінювання ризиків щодо фінансових операцій у діяльності Держфінмоніторингу України видається актуальним, необхідним і своєчасним.

Сорок рекомендацій FATF прямо зазначають, що країни мають заснувати підрозділи фінансової розвідки як національний центр отримання, а також, якщо це передбачено, надіслання запитів, аналізу та поширення інформації щодо підозрілих трансакцій та іншої інформації відносно потенційного відмивання грошей [1]. Важливим елементом системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, є створення фінансових розвідок, рекомендованих FATF, та надання їм відповідних повноважень. Зокрема, відповідно до п. 2.15 принципу четвертого «визначення головних дійових осіб та забезпечення дотримання законності» FATF у переліку дійових осіб указує підрозділи фінансової розвідки. При цьому у п. 2.13 того ж принципу FATF зазначає, що країни повинні визначити, хто є головними дійовими особами при впровадженні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Вони відрізнятимуться залежно від країни. FATF наголошує, що має бути ретельно обмірковано питання найбільш ефективного способу розподілення повноважень та інформації між сторонами [1].

Така концепція підрозділів фінансової розвідки є сумісною з тією, яка визначена на рівні ЄС, та, своєю чергою, базується на концепції, виробленій Егмонтською групою (The Egmont Group of Financial Intelligence Units).

В Україні створення підрозділу фінансової розвідки передбачено Законом України про фінансовий моніторинг. Відповідно до нього, функції підрозділу фінансової розвідки виконує спеціально уповноважений орган – Держфінмоніторинг України, який є інститутом забезпечення належного функціонування механізмів запобігання відмиванню грошей, що відповідає світовим стандартам.

Організації, подібні до Держфінмоніторингу України, діють у багатьох країнах світу та мають загальноприйнятту назву «підрозділ фінансової розвідки» – Financial Intelligence Units (FIU).

Досліджуючи проблеми відмивання «брудних» коштів у міжнародних та національних системах, українські дослідники вказують, що офіційне визначення FIU – орган фінансової розвідки, тобто національний орган, який відповідає за збір, аналіз і передачу компетентним органам інформації про випадки «відмивання» грошей, які було виявлено при розкритті фінансової інформації, яка стосується доходів, відносно яких є підозра щодо їх злочинного виникнення; або фінансової інформації, яка відповідно до національного законодавства є обов'язковою для подання в цілях боротьби з «відмиванням» грошей [2].

У кожній країні підрозділ фінансової розвідки посідає своє місце і підпорядковується різним органам, але незалежно від підпорядкування цілями даних органів є збір, аналіз і оброблення повідомлень про підозрілі операції і боротьба з відмиванням грошей [2].

Підрозділи фінансової розвідки є пунктами централізації інформації про незвичайні або підозрілі операції, які отримують інформацію від суб'єктів механізму запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансових і нефінансових установ. У світовій практиці зазначену інформацію до підрозділів фінансової розвідки подають банки, страхові компанії, біржі, установи, які здійснюють обмін валют, гральні заклади, інші фінансові установи, а також нотаріуси та агенти з нерухомості.

У 1997 р. було розроблено Глобальну програму ООН із боротьби з відмиванням капіталів із метою зміцнення можливості країн і міжнародних організацій ефективно протидіяти відмиванню «брудних» коштів шляхом надання технічного сприяння й аналізу масштабів проблем відмивання капіталів.

Розробники програми виходили з того, що жодна з країн не може запобігти відмиванню коштів, якщо працівники правоохоронних органів, банки і регулюючі органи не обмінюватимуться інформацією і не працюватимуть разом. Причому обмін повинен відбуватися не лише

всередині однієї країни, але й на міжнародному рівні. Такий підхід зумовив створення Егмонтської групи, в яку з 2005 р. входить і Держфінмоніторинг України.

Як запевняють М.К. Колісник та Н.О. Зинюк, створення Егмонтської групи стало кульмінацією багаторічних зусиль країн і міжнародних організацій у боротьбі з відмиванням грошей [2].

Керуючим органом Егмонтської групи є Постійна адміністративна підтримка (замість секретаріату). Спочатку адміністратор розташовувався в FIU Нідерландів, а починаючи з 2001 р. він знаходиться в FIU Великої Британії.

До основних пріоритетів діяльності даного міжнародного органу слід віднести такі: створення органів фінансової розвідки у країнах світу; стимулювання обміну інформацією на основі взаємної домовленості; надання доступу до закритого веб-сайту Егмонтської групи всім підрозділам фінансової групи; проведення навчальних програм, регіональних робочих груп і здійснення обміну персоналом; розгляд формальної структури Егмонтської групи для забезпечення постійного адміністрування Егмонтської групи, а також визначення часу і місця проведення пленарних засідань; розроблення процедур прийняття рішень стосовно відповідності національних органів визначенню «FIU»; формування в разі потреби додаткових робочих груп; розроблення правил обміну інформацією; підготовка інформації для публічного подання стосовно діяльності Егмонтської групи.

Розгляд питань проводиться в спеціальних робочих групах, яких на цей час є три: правова, навчально-комунікаційна та група допомоги країнам-початківцям. Для того щоб стати членом Егмонтської групи, підрозділ фінансової розвідки повинен відповідати визначенню «FIU» [2, с. 15-56].

На сьогодні членами Егмонтської групи є 111 фінансових підрозділів різних країн світу, серед них: Австралійський центр звітності операцій і аналізу, Офіс звітності в структурі федерального Міністерства внутрішніх справ (Австрія), Бельгійський орган фінансової розвідки, Бюро фінансової розвідки (Болгарія), Рада контролю за фінансовою діяльністю (Бразилія), Національний орган злочинної розвідки/ Орган економічних злочинів (Велика Британія), Комітет статті 7 Закону №2331/1995 (Греція), Секретаріат з відмивання грошей – Прокурор із серйозних економічних злочинів (Данія), Служба протидії відмиванню грошей у складі Офісу регулювання валютних відносин (Італія), Служба боротьби з відмиванням грошей (Люксембург), Офіс звітності з незвичайних операцій в структурі Міністерства юстиції (Голландія), Орган поліцейської фінансової розвідки Нової Зеландії, Орган боротьби з відмиванням грошей і підозрілих справ (випадків) ОАЕ, Генеральний інспектор фінансової інформації (Польща), Комітет фінансового моніторингу РФ, Мережа запобігання фінансовим злочинам (США), Рада розвідки фінансових злочинів – Міністерство фінансів (Туреччина) та ін.

Загалом підрозділи фінансової розвідки можна поділити на дві групи. До першої групи належать фінансові розвідки, які організовані при фінансових державних органах, до другої – організовані при правоохоронних відомствах.

Роль перших полягає у зборі та аналізі інформації про підозрілі операції, других – у слідчих та правоохоронних діях. Діяльність і тих і інших, їх тісна взаємодія між собою, а також з іншими державними органами, пов'язаними з протидією відмиванню, є вкрай важливою для ефективної роботи всієї системи протидії та запобігання відмиванню коштів або фінансуванню тероризму.

Аналіз основних форм та методів протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, дозволяє зробити такі висновки. Розвиток основних напрямів діяльності фінансових розвідок щодо боротьби з відмиванням коштів у цілому відповідає рекомендаціям FATF та міжнародним конвенціям, а з цієї ж причини у більшості країн форми діяльності фінансових підрозділів практично зберігаються. За всіма напрямками протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму були досягнуті значні успіхи, і в першу чергу завдяки розумінню глобальності існуючої проблеми та необхідності відповідного її вирішення, що не заважає існуванню національних особливостей у системах фінансового моніторингу різних країн.

Підрозділи фінансової розвідки відповідальні у своїх країнах за збір, обробку і аналіз відомостей, що надходять від фінансових посередників, про підозрілі операції, а також за передачу цієї інформації до правоохоронних органів за наявності достатніх підстав.

Вважаємо, що інформація, яка подана суб'єктами фінансового моніторингу, не може відразу бути використана неспеціалізованими установами, а тому підрозділ фінансової розвідки аналізує отриману інформацію, відбирає серед усієї сукупності операцій ті, яким потрібно при-

ділити підвищену увагу, доповнює її для того, щоб перетворити просту підозру на обгрунтоване припущення стосовно факту вчинення злочину.

Як зазначає професор О.Є. Користін, ґрунтуючись на досвіді інших країн, за своїм змістом фінансовий моніторинг пов'язаний із діяльністю підрозділів фінансової розвідки, а виходячи з необхідності адекватного запобігання суспільно небезпечному явищу, недостатніми є застосування лише гласних методів фінансової розвідки [3, с. 118]. Для аналізу отриманої інформації підрозділ фінансової розвідки повинен тісно співпрацювати із суб'єктами фінансового моніторингу і водночас з правоохоронними органами в країні і за її межами.

Відповідно до Закону України про фінансовий моніторинг перед Держфінмоніторингом України як вітчизняним підрозділом фінансової розвідки окрім загальних завдань, таких як запобігання та протидія легалізації доходів, поставлено і більш конкретні: збирання, оброблення та аналіз фінансової інформації про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу. Після цього оброблені та узагальнені відомості збираються в бази даних, і за наявності достатніх підстав надаються у вигляді узагальнених матеріалів до відповідних правоохоронних органів, згідно з їх компетенцією (Генеральній прокуратурі України, СБУ, Державній податковій службі України, МВС України).

Крім того, у 2011 р. Держфінмоніторингом України укладено дві угоди про загальні засади співробітництва: з Державною митною службою України (18 липня 2011 р.) та зі Службою зовнішньої розвідки України (31 серпня 2011 рр.) [4].

Відповідно до Порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів, затвердженого міжвідомчим наказом Держфінмоніторингу України та правоохоронних органів, внесено зміни, які значно вдосконалили процедуру підготовки, передачі та розгляду узагальнених матеріалів [5].

Відповідно до зазначеного порядку, експертна комісія Держфінмоніторингу України з розгляду узагальнених матеріалів, підготовлених до передачі правоохоронним органам, за наявності достатніх підстав приймає рішення щодо надсилання таких матеріалів до правоохоронних органів. До участі в засіданнях експертної комісії як експерти залучаються спеціалісти підрозділів правоохоронних органів.

Водночас Держфінмоніторинг України щоквартально звіряє з правоохоронними органами дані щодо стану розгляду узагальнених матеріалів, за результатами якої складаються акти звірок. Як зазначає Б.Ю. Кишакевич, характерними групами фінансових операцій, які містять узагальнені матеріали, є: операції з незаконного виведення коштів за кордон; псевдоекспорт (вантажно-митні декларації з ознаками підробки, експорт за завищеними цінами або на неіснуючі компанії); операції нерезидентів із цінними паперами; операції з переведення безготівкових коштів у готівку; операції зі страхування та перестраховування; операції, пов'язані з приватизацією; операції за втраченими паспортами; операції з банківськими металами [6].

Аналіз статистики надходження повідомлень фінансових операцій дає змогу зробити висновки, що найчастіше такі операції проводилися за участі Кіпру, Російської Федерації, Великої Британії, США, Німеччини, Литви, Латвії, Казахстану, Британських Віргінських островів, Швейцарії та Ізраїлю [4].

Як зазначалося раніше, діяльність Егмонтської групи спрямована на забезпечення обміну інформацією між органами фінансової розвідки різних країн із метою підтримки їх національних програм протидії відмиванню грошей.

Не є винятком і національний підрозділ фінансової розвідки. Взаємодія Держфінмоніторингу України з підрозділами фінансових розвідок різних країн дедалі поглиблюється. Співробітництво триває за багатьма напрямками, основним з яких є обмін інформацією щодо можливих випадків відмивання коштів або фінансування тероризму.

Згідно з міжнародними стандартами, Держфінмоніторинг України не є ані фінансовим, ані контролюючим органом і функціонує у взаємодії із фінансовим сектором та правоохоронними органами, на відміну від податкових, митних та контрольно-ревізійних органів. Організаційна структура побудови Держфінмоніторингу України враховує рекомендації експертів США та Ради Європи і відповідає найкращим світовим зразкам, забезпечуючи прозорість процесу боротьби з відмиванням коштів, що дає змогу надійно захищати банківську таємницю та істотно зменшувати ризик корупції та упереджених рішень.

Як слушно зауважує професор О.Є. Користін, Держфінмоніторинг відповідає основним

принципам діяльності підрозділів фінансової розвідки, оскільки є центральним органом у системі фінансового моніторингу і з метою боротьби з відмиванням коштів виконує покладені на нього законом функції. Як і інші центральні державні органи, управління є політично незалежним, має право видавати нормативно-правові акти для виконання ним своїх завдань, а також брати участь у міжнародному співробітництві з питань запобігання відмиванню коштів, що, у свою чергу, достатньою мірою відповідає світовим стандартам щодо інститутів забезпечення функціонування механізму запобігання відмиванню коштів [3, с. 263].

Основним джерелом даних для підрозділу фінансової розвідки є повідомлення від суб'єктів первинного фінансового моніторингу про підозрілі операції. Робота всієї системи протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму залежить від того, наскільки підрозділ фінансової розвідки може виявити серед повідомлень про фінансові операції ті, які можуть бути пов'язані з відмиванням коштів або фінансуванням тероризму. При цьому слід мати на увазі, що значна частка повідомлень надається за ознаками обов'язкового фінансового моніторингу відповідно до критеріїв, визначених у ст. 15 Базового Закону, тобто без наявності підозр у суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Держфінмоніторинг України здійснює комплексний аналіз отриманої інформації. Всі отримані повідомлення поділяються за ступенем ризику та здійснюється їх тактичний та оперативний аналіз з урахуванням всієї наявної інформації. За результатами такого аналізу заводяться досьє для проведення фінансового розслідування.

У рамках досьє здійснюється ґрунтовний аналіз на предмет виявлення підстав вважати, що фінансова операція може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, або з іншими злочинами.

Держфінмоніторинг України, у разі наявності достатніх підстав вважати, що фінансова операція або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, подає до правоохоронних органів, уповноважених приймати рішення згідно з кримінально-процесуальним законодавством, а також розвідувальних органів України для здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідні узагальнені (додаткові) матеріали.

Держфінмоніторинг України у разі наявності достатніх підстав підозрювати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням діяння, визначеного Кримінальним кодексом України, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, подає інформацію до відповідного правоохоронного або розвідувального органу України у вигляді узагальнених матеріалів.

Поряд з тим Україна не може не враховувати вимоги нових рекомендацій FATF, які були прийняті в лютому 2012 р. В основу рекомендацій покладено тезу, що країни повинні визначати, здійснювати оцінку та розуміти ризики, пов'язані з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму для цієї країни, а також вживати заходів, включаючи визначення органу або механізму з метою координації дій з оцінки ризиків, та використовувати ресурси, спрямовані на забезпечення ефективного зниження ризиків.

Саме тому необхідним є у повному обсязі застосовувати в Україні підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, з метою забезпечення відповідності заходів із запобігання або протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму ступеню виявлених ризиків. Такий підхід повинен бути основним підґрунтям для ефективного спрямування ресурсів у системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, а також впровадження відповідних заходів.

У такому випадку при визначенні високого рівня ризику необхідно забезпечувати і режим з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, який би належним чином усував такі ризики. Якщо ж рівень ризику визначається як невисокий, може прийматися рішення про застосування спрощених заходів у межах деяких Рекомендацій FATF і за певних умов.

Список використаної літератури:

1. Рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). «Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fatf-gafi.org>.
2. Качка Т. Боротьба з відмиванням грошей: Комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідності законодавства України *acquis* Європейського Союзу в сфері боротьби та запобігання легалізації

доходів, отриманих злочинним шляхом. – К., 2004.

3. Користін О. С. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні: Монографія. – К., 2007.

4. Звіти Державної служби фінансового моніторингу України за 2005–2011 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua>.

5. Про затвердження Порядку надання Державним комітетом фінансового моніторингу України Міністерству фінансів України інформації для підвищення ефективності здійснення нагляду: Наказ Державного комітету фінансового моніторингу України, Міністерства фінансів України від 22 жовтня 2010 р. № 193/1253 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 89. – Ст. 3166.

6. Корженівський Я.В. Методи легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом // Науковий вісник Нац. ун-ту держ. податкової служби України (економіка, право). – 2011. – № 1 (52). – С. 289-295.

Надійшла до редакції 27.11.2012

ВОРОН Р.О., здобувач

(Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»)

УДК 346.7

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ

Досліджено особливості здійснення господарської діяльності на фармацевтичному ринку України, в тому числі структура фармацевтичного ринку та основні організаційно-правові форми впливу на господарську діяльність на фармацевтичному ринку.

я ц 4 я ц 4 фармацевтичний ринок, елементи фармацевтичного ринку, суб'єкти фармацевтичного ринку.

Исследуются особенности осуществления хозяйственной деятельности на фармацевтическом рынке Украины и основные организационно-правовые формы влияния на хозяйственную деятельность на фармацевтическом рынке.

я ц 4 я ц : фармацевтический рынок, элементы фармацевтического рынка, субъекты фармацевтического рынка.

This article analyzes the economic activities in the pharmaceutical market of Ukraine, including the structure of the pharmaceutical market and the basic legal forms of influence on economic activity in the pharmaceutical market.

Keywords: *pharmaceutical market, pharmaceutical market items, subjects pharmaceutical market.*

Необхідно зазначити, що вітчизняне фармацевтичне підприємництво як самостійне соціально-економічне явище існує і розвивається в складних умовах трансформаційної економіки і стикається з безліччю проблем. На зниження життєздатності суб'єктів фармацевтичного бізнесу впливають значний податковий тиск, наявність різного роду адміністративних бар'єрів, обмеження фінансово-кредитних ресурсів, слабкість матеріальної, фінансової, менеджерської та кадрової складової діяльності фармацевтичного підприємництва. Але фармацевтичний бізнес, незважаючи на труднощі нормативно-правового та економічного характеру, продовжує розвиватися та виконувати свої соціальні функції.

У соціальній державі, серед іншого, фармацевтичний ринок є одним із основних узагальнюючих показників успішності її економіко-правової політики. Він функціонує на основі загальних правових принципів, що властиві ринковій економіці, одночасно маючи певну специфіку, яка відрізняє його від ринків інших галузей економіки. Кон'юнктуру фармацевтичного ринку зумовлюють особливі підходи до засобів регулюючого впливу на господарську діяльність суб'єктів фармацевтичного ринку, які перш за все спрямовані на забезпечення охорони здоров'я.

Безумовно, проблеми, що виникають на фармацевтичному ринку, є надзвичайно важливими. Підхід до їх системного комплексного аналізу потребує попереднього вивчення широкого кола супутніх проблем. Так, для забезпечення сталого і висхідного розвитку фармацевтичного підприємництва Конституція України закріплює необхідні правові та інші передумови. Конституційний лад України

